

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — 3 Rpf; celoletno: 4 RM — 12 Rpf
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire — 60.

Potrebno nam je smotrno delo.

Občni zbor Slovenske prosvetne zveze v Celovcu je slovesno potrdil voljo koroškega slovenstva, da hoče živeti, da je pripravljeno na žrtve in da živi v njem vera v zdravo bodočnost. Država je s priznanjem pravih slovenskih prosvetnih društev odobrila okvir, v katerem se bo mogla izživljati slovenska volja do kulturnega ustvarjanja v obliki kulturne samopomoči. S tem so podani osnovni pogoji za slovensko kulturno izživljanje na Koroškem, toda pred nami vstaja težka naloga, kako uporabiti dane osnove, da bo na njih mogla zrasti solidna zgradba slovenskega prosvetnega dela. Takole bomo rekli v podobi: Kadar si gradimo dom, poskrbimo najprej za dobre temelje, na katere postavimo ogrodje. V tem trenutku pa imamo šele slabo polovico dela za seboj. Preden postane dom prijazen in domač, je potrebno še mnogo naporov, veliko drobnega dela. In ko že dom stoji in nas vabi v svoje hrame, še vedno ne preneha skrb zanj, treba ga je negovati in obnavljati, če ne se lahko zgodi, da ga tok časa spremeni v razvaline.

Tudi v življenju narodov se dogaja nekaj podobnega. Vsak narod si skuša postaviti dom, v katerem naj bi bilo bivanje prijetno, na katerega bi bil lahko ponosen in ki bi bil varen pred sovražnikom. Angleži so bili še pred nedavnim prepričani, da so si zgradili tako mogočno stavbo, da je ne more porušiti nobena sila sveta. Danes pa se ta silna zgradba nevarno maha, ker so jo njeni stanovalci zanemarjali.

In pogledimo si Nemce! Pred dobrih sto leti so začeli zavestno graditi svoj dom. Začetkom 19. veka še ni bilo nemškega naroda, bilo je pač nemško cesarstvo, bila je kopica kraljevin in kneževin, narod pa je spal. Samo posamezniki so z jasnim pogledom videli veliko bodočnost, so oznanjevali svojo vero v združenje vseh sil nemškega naroda. Toda ti posamezniki ob svoji veri niso ostali nedelovni, temveč so pričeli graditi vztrajno in smotrno. Kar pri nemškem narodu vzbuja občudovanje in priznanje sveta, je njegova globoka vera v svoje poslanstvo. Vzporedno s to vero pa gre neumorno delo za čisto stvarne cilje, njegova brezhibna organizacija, ki omogoča osredotočenje vseh sil na glavne naloge, njegova neumornost pri majhnem, podrobnem delu, ki včasih izgleda brezpomembno, pa navsedanje pokaže trajne in velike uspehe. Vse to so lastnosti, ki so neobhodno potrebne, če hočemo graditi dom na solidnih temeljih.

Kako je v tem pogledu s Slovani? Treba je enkrat pogumno pokazati tudi na napake, ki so lastne slovanskim rodovom in ki jim onemogočajo tisti razmah, ki bi ga pričakovali po njihovih razumskih sposobnostih in po njihovi številni moči. Slovani v svojem bistvu globoko čustven, zato se le pre rad udaja nestvarnim sanjam. Nadvse značilno za to slovansko potezo je bilo tako imenovano „panslavistično gibanje“ preteklega stoletja. Milijoni so se navduševali za neko idealno slovansko skupnost, toda nihče se ni potrudil, da bi s stvarnimi načrti skušal premostiti značajne in zgodovinske razlike med posameznimi rodovi ter tako prenesel idejo iz območja fantazije v stvarno, resnično življenje. Slovani zanima neka težka naloga samo dotlej, dokler mora iskati šele poti do njene rešitve. Čim pa je našel komaj smer in ko bi se bilo treba ukvarjati s podrobno izpeljavo, mu postane problem

nezanimiv in celo dolgočasen. Silno značilen primer te slovanske lastnosti je veliki iznajditelj Nikolaj Tesla. On je iznašel prvi način brezžičnega prenosa na daljavo, toda čim je našel prve osnove, ga stvar ni več zanimala in posvetil se je zopet novim, čisto neraziskanim nalogam. Njegov pomočnik Marconi je pozneje vztrajno nadaljeval poizkuse in dovedal končno do prvega praktičnega radijskega aparata. Tako velja v svetu Marconi kot iznajditelj, dočim se veliki Slovan Nikolaj Tesla sploh ne omenja.

Iz te lastnosti izvirajo mnoge pomanjkljivosti, ki zelo nepovoljno učinkujejo na razvoj. Tako se Slovan silno nerad ukloni organiziranemu delu, organizacija ga žulji kot premajhen čevljar. Prav tako ne kaže prevelike vztrajnosti pri reševanju nalog ravno radi tega, ker ga enolično, sistematično in drobno delo dolgočasi. Ker se rad poigrava z velikimi problemi, ne da bi jih reševal do konca, le prerad izgublja smisel za železno stvarnost, ki ga obdaja. Slovan se z neprimerno večjim navdušenjem ukvarja z bodočnostjo, dočim mu je misel na sedanost zoprna

in jo odrija kakor siten mrčes. Vse to pa so lastnosti, ki v dneh težke borbe z nujnostmi časa niso preveč na mestu.

Koroški Slovenci se moramo zavedati, da vse te napake niso šle blagohotno mimo nas, temveč da smo jih deležni v večji ali manjši meri tudi mi. Spoznanje pa je prvi korak h popoljšanju. Mi nimamo nobenih posebnih političnih nalog razen lojalnega izpolnjevanja svojih dolžnosti do države. Pač pa moramo graditi na svojem kulturnem domu, ki bo sicer skromen in majhen, a vendar naš. Naša vera v bodočnost, to je temelj, na katerega gradimo, naš optimizem in volja do življenja, naša narodna zavest, to je ogrodje našega domka. Če pa hočemo, da bo v tem domu prijetno in domače, ga moramo neumorno graditi z drobnim, vztrajnim delom. Zimski večeri naj ne minevajo le ob brezplodnem razmišljanju, misli naj se pridruži še dejanje. Kajti zavedati se moramo, da nihče ne bo opravljal za nas našega dela, imeli bomo samo to, kar si bomo priborili z lastnim trudom in s svojo požrtvovalnostjo.

odločeni za to poslednje. To so razlogi, zakaj on, Campinchi, že več tednov smatra, da je vojna neizbežna.

Znano je, tako navaja poročilo dalje izjave Campinchija, da se Nemčija ne boji vojne, posebno zato, ker je prepričana, da bo zaradi nadmočnega letalstva lahko v najkrajšem času vojno zmagoslavno zaključila. To mnenje je nevarna iluzija. Nemčija je danes šibkejša kakor pred početkom svetovne vojne, in danes ne bo imela proti sebi samo Evrope, temveč z izjemo Italije in Japonske, ves svet.

Rezultat vojne bi bil torej brez dvoma poraz Nemčije. V tem slučaju bi bili Nemčiji naloženi mirovni pogoji, ki bi se ujemali z Vestfalskim mirom, to se pravi, Nemčijo bi bilo treba razkosati in razdeliti na njene sestavne dele.

Nato navaja poročilo, da je Campinchi izrazil mnenje, da je večina vlade odločena za vojno, prav tako tudi vodstvo armade in po dogodkih na Češkem v marcu celo med narodom ni več odpora proti vojni.

Nemški listi zaključujejo, da je iz vsega tega razvidno, da sta se zapadni sili že davno pripravljali na vojno in da je nista začeli zaradi nekega namišljenega evropskega gospostva Nemčije, temveč samo zato, da bi mogli Nemčijo prisiliti k novemu mirovnemu diktatu, ki naj bi državo razkosal v njene sestavne dele.

Dokumenti o vojni krivdi.

Malo pred prazniki je francoska vlada objavila tako imenovano „Rumeno knjigo“, ki je bila zamišljena kot nekak odgovor na nemško „Belo knjigo“ in v kateri je bilo izraženo francosko stališče glede izbruha vojne. Sedaj so objavili nemški listi dokumente, s katerimi zavračajo trditve francoske Rumene knjige, ki nalaga odgovornost za izbruh vojne Nemčiji.

Tako je začetkom julija lanskega leta francoski zunanji minister Bonnet naslovil na nemškega zunanjega ministra Ribbentropa osebno pismo, v katerem ga opozarja, da bo Francija izpolnila svoje obveznosti napram Poljski, če bi se problemi na tem prostoru reševali s silo. Na to pismo je nemški zunanji minister odgovoril 13. julija in v odgovoru opozoril Bonnet na dejstvo, da je Francija pri podpisu nemško-francoskega sporazuma 8. decembra 1938 izjavila, da se je njeno stališče do vzhoda po Monakovskem sporazumu odločno spremenilo in da se ne bo vmešavala v zadeve, ki se tičejo nemških interesov na vzhodu. Če pa je Francija medtem svoje stališče

spremenila, potem naj ve, da je vodja trdno odločen, da bo z vsemi sredstvi branil nemške interese na vzhodu.

Še bolj značilno pa je poročilo nemškega odpravnika poslov na poslanstvu v Parizu, ki ga je poslal 10. aprila lanskega leta nemškemu zunanjemu ministrstvu in iz katerega je razvidno, da je Francija že tedaj računala z neizbežnostjo vojne. V tem poročilu se navajajo izjave francoskega mornariškega ministra Campinchija v zaupnem razgovoru z nekim poverjenikom nemškega poslanstva, v katerih je podal mnenje tedanje francoske vlade k političnemu položaju. Med drugim je Campinchi tedaj rekel: „Postopanje Nemčije s Češkoslovaško dokazuje, da se je vodja odločil za politiko, od katere ne more odstopiti. Evropa je s politiko Nemčije, zlasti pa z odstranitvijo Češkoslovaške, prišla tako hudo iz ravnotežja, da se je gospostvo Nemčije pomaknilo v grozečo bližino. Za Evropo danes ni druge izbire, kakor da se brezpogojno podvrže nemškemu gospostvu ali pa da se temu zoperstavi. Anglija in Francija sta trdno

Nemški pogledi na bližnji vzhod in Jugovzhod.

Dunajski „Tagblatt“ prinaša pod naslovom „Rusija na Karpatih“ na uvodnem mestu zelo zanimive poglede glede sedanjega položaja in bližnjega razvoja v vzhodni in jugovzhodni Evropi. V naslednjem podajamo v prosti besedi izvleček glavnih misli iz tega članka, ki osvetljuje nemški pogled na ta del Evrope.

Ko so se na Karpatih pojavile ruske čake mongolskega izvora, bi to dejstvo pravzaprav ne moglo posebno presenetiti Madjarov, ki sami priznavajo, da so Azijati in da se kot take tudi čutijo. Vendar pa sta politika in življenje dve različni stvari, ki jih je težko spraviti v soglasje. — Med Južnimi Slovani na Balkanu in severnim slovanskim prostorom je širok pas drugorodnih narodov, Nemcev, Madjarov in Romunov. Panslavistična zamisel sicer danes ne živi niti v Moskvi niti na Balkanu, nejasne simpatije bolgarskega naroda do Rusije so prej moderna oblika revizionističnih teženj, kajti na koga naj bi sicer Bolgari stavili svoje upanje, da jim popravi storjenjo krivico, če ne na Ruse. Slovanske kulturne dobrine, ruski klasiki v književnosti in glasbi, ki imajo tudi v boljševiški Rusiji zopet polno veljavo, so večni mostovi med slovanskimi prostori, ne glede na to, če obstajajo diplomatski odnosi ali ne. Vendar pa te dobrine ne določajo toka politike.

Ko je po priključitvi Avstrije postala Velika Nemčija soseda Jugoslavije in Madjarske, je to povzročilo veliko vznemirjenje na Jugovzhodu enostavno iz razloga, ker se male države niso čutile dorasle veliki sosedni vojaško niti materialno. Iz podobnih vzrokov se je rodil nemir, ko se je temu prostoru približala Sovjetska Rusija, čeprav moskovska vlada ni pokazala namere, da hočejo Rusi preko Karpatov. Vendar pa se glasovi o sovetški nevarnosti ne dajo spraviti s sveta in človek bi pričakoval, da bodo med jugovzhodnimi državami odpadla vsa nasprotja, ki delijo te države v revizion-

Takole Nemčijo bi si želeli zapadni sili.

Zander M.

stično skupino in na drugi strani v tabor, ki želi ohraniti sedanje stanje. Edino Jugoslavija ima izjemen položaj, ker ničesar ne terjajo za sebe, pa tudi drugi trenutno ničesar ne terjajo od nje.

Romunija je z versaillesko Poljsko izgubila najbližjega zaveznika. Zato se čuti vedno bolj izpostavljeno revizionističnim silam. Od tod prihaja tudi zamisel o nekem nevtralnem bloku, ki bi z oboroženo silo ohranil mir. Čeprav so jugovzhodne države povsem enotne v želji, da bi preprečile razširjenje konflikta na svoje ozemlje, vendar ta želja ni zadoščala, da bi se ustvaril enoten blok. Kajti eden kot drugi tabor velesil govori o tem, da bo ustvaril po sklenjenem miru novo, boljše Evropo. Če je kdo neprizadet, mora računati z zmago na tej ali drugi strani, mora obema strankama priznati izgube na uspeh. Kdor si torej obeta od bodočnosti koristnih sprememb in se hoče v bodoči Evropi uveljaviti, za tega je sedaj ugoden čas.

V takih razmerah se bo začetkom februarja sestala v Belgradu Balkanska zveza, ki naj bi bila po volji zapadnih sil nadomestilo za Malo zvezo, po želji udeležencev pa sredstvo, da bi se balkanske države enkrat otrese tradicionalnih spletk veselil na tem prostoru. Kakor je jasno, da se Madjarska v sedanjem trenutku ne bo odrekla revizionizmu, prav tako je zelo verjetno, da se tudi Bolgarija ne bo odzvala pozivu, naj vstopi v Balkansko zvezo. Kajti vse skrbi nevtralec so že danes v tem, kako se bodo mogli pri bodočih mirovnih pogajanjih primerno uveljaviti.

Italija je pripravljena za vsak slučaj.

Tajnik fašistične stranke Muti je te dni naslovil na vse pokrajinske tajnike stranke poslanico z glavnimi smernicami bodočega dela. V tej poslanici navaja, da je fašistična stranka ohranila tudi znanje svoje protidemokratsko in protimesičansko stališče. Treba se je odločno zoperstaviti vsem težnjam po mirnem in lagodnem življenju. Nedavne spremembe v vladi se nikakor ne smejo tolmačiti kot sprememba vladnih načel. Fašistična Italija lahko pride vsak trenutek v položaj, da zaradi nujnosti ali iz dolžnosti seže po orožju. Zato mora biti pripravljena materialno, predvsem pa duhovno.

Nemški uspehi na morju.

Pretekli teden je bil posebno pomemben za vojno na morju. Nemškim ohranbenim napravam se je posrečilo potopiti tekom enega dne kar tri angleške podmornice, ki so se preveč pri-

bližale nemškimi obalam. Tudi drugih ladij je bilo v preteklem tednu več potopljenih, nekatere med njimi so bile nevtralne. — Na suhozemnih bojiščih so bile zelo živahne operacije na Finskem, vendar pa kaže, da so Finci še vedno zadržali svoje postojanke. V zraku je bilo zopet na Finskem hudo živahno. Rusi so nekaj dni zaporedoma bombardirali razna mesta z velikim številom bombnikov. Kakor trdijo poročila, je bilo v enem samem dnevu nad Finsko preko 450 ruskih letal.

Teden v besedi.

Kancler Hitler je izrazil italijanskemu veleposlaniku Attoliku ob priliki njegovega 60. rojstnega dneva prisrčna vosečila.

Veleposlanik Ritter, ki je nedavno dopotoval zaradi trgovinskih pogajanj z Rusijo v Berlin, se je vrnil v torek v Moskvo.

Neki kmet pri Naumburgu kljub vsem odredbam in osebnim opominom ni smatral pri njemu zaposlenih poljskih ujetnikov za sovražnike, ampak je ravnal z njimi kot bi bili družinski člani. Ujetniki so obedovali z družino v isti sobi in njih medsebojni odnosi so bili skoro prijateljski. Kmeta, ki se ni oziral na opomine, so zaprli.

Švedsko poslaništvo v Moskvi je dobilo navodilo, da vložijo protest zaradi bombardiranja švedskega otoka Kellix.

Norveška vlada je svojemu poslaniku v Moskvi naročila, da protestira zaradi kršitve norveške meje po ruskih letalcih.

Po poročilih iz Helsinkov na Finskem že 25 let ni bilo takega mraza kakor letos. V Helsinkih imajo 30 stopinj mraza, na severnem Finskem pa 50 stopinj.

V angleški ekspedicijski armadi so dovoljeni od 17. januarja naprej zopet „omejeni dopusti“.

Japonski zunanji minister Arita je izjavil, da bo nova japonska vlada svoje prijateljske odnose do Nemčije in Italije ohranila neizpremenjene.

Pri volitvah v bolgarski parlament je odnesla vladna stranka zmago na celi črti.

Senator Borah, eden najvplivnejših ameriških parlamentarcev, je nenadoma umrl v 75 letu starosti.

Ogrski zunanji minister Csaky je obolel na gripi in je bila zaradi tega seja madžarskega zunanjega odbora preložena na prihodnji teden.

Sovjetska vlada je zadnji četrtek odgovorila na švedsko in norveško noto, da obžaluje kršitve meje po sovjetskih letalcih, ki so zašli.

Francoski parlament je s 521 proti 2 glasovoma izglasoval zakon, glasom katerega izgubijo vsi komunistični poslanci — 68 po številu — svoje mandate.

Japonci so pričeli novo ofenzivo na kitajski fronti.

Silen ogenj je te dni uničil japonsko mesto Sicouka. — Zgorelo je nad 8000 hiš, več sto oseb je našlo smrt v plamenih. Gasili so vojaki, gasilci, a plamen se je kljub temu hitro širil in kmalu objel vso mesto.

Iz naše države

Notranja kolonizacija.

Preselitev Nemcev iz baltičskih držav v njihovo staro domovino je v glavnem končana, preselitev Nemcev iz ruskega interesnega območja je v polnem teku in priprave za preselitev južnotirolskih Nemcev bodo tudi kmalu dovršene. S tem bo izveden velikopotezen načrt narodnosocialistične zamisli o ureditvi vprašanja nemških manjšin na vzhodu in jugu. Istočasno pa so v teku priprave za notranje preseljevanje. V južni, zlasti pa v srednji in zapadni Nemčiji je kmečko prebivalstvo vse pregosto naseljeno. Kmetje imajo premalo zemlje, gospodarske razmere zaradi tega za razvoj in rast naroda niso ugodne. Pred vojno se je iz teh pokrajin odvišno prebivalstvo selilo v Ameriko, kjer je utonilo po večini v tujem morju. Nemški narod je s tem utrpel velike izgube. Danes je položaj popolnoma drugačen, za Nemce bolj ugoden. S pridobitvijo Poljske so bile Nemčiji priključene pokrajine, ki imajo vse pogoje, da lahko sprejmejo vse odvišno kmečko prebivalstvo in mu nudijo obstanek. Samo na Badenskem in Württembergu je nad 100.000 nemških kmečkih družin preveč. Za to notranje naseljevanje imajo pristojne oblasti že pripravljen načrt, ki se bo začel takoj izvajati.

Promet s Sovjetsko Rusijo.

Nemško-ruska gospodarska pogodba je ustvarila pogoje za medsebojno izmenjavo blaga. Nemčija bo po tej pogodbi pošiljala Rusiji svoje industrijske proizvode v zamenjavo za ruske surovine in rusko žito. Pred kratkim je prišel prvi tovor ruske žitne krme. Predno se je moglo to zgoditi, je bilo treba ogromnega dela.

Kakor znano, ima ruska železnica širši tir kakor druge evropske železnice; zato se mora vsak tovorni voz med Sovjetijo in Generalno gubernijo na obmejnih postajah pretovoriti.

Tovorni promet se bo vršil v prvi vrsti čez Terespol in Peremyschl. Tu sem je došel prvi ruski tovor. V to svrhu so predelali enega od nemških tirov čez San v širšega, tako da ruski vozovi lahko vozijo do obmejne postaje Generalne gubernije. Postavljena je tudi 250 metrov dolga lesena rampa, preko katere se lahko vrši pre-

Kancler je končno veljavno imenoval Otona Steinhäusla za policijskega prezidenta na Dunaju.

Dočim pritiska pri nas v Evropi hud mraz, je zavladala v Argentini nenavadna vročina, ki je ponekod dosegla že 44 stopinj toplote. Vročina je zahtevala že številna človeška življenja.

nakladanje ruskega žita, petroleja in bencina. Tudi druge priprave za nakladanje so gotove in delujejo brezhibno. Važno delo so opravljali v začetku člani državne delavne službe, a tudi rusko govorečega osebja je bilo takoj od začetka v zadostnem številu na mestu. Vse potrebne naprave se bodo v najkrajšem času še bolj izpopolnile.

Poleg prometa iz Rusije pa se vrši preko Peremyschla tudi celotni transitni promet Romunija — Sovjetska Rusija — Generalna gubernija — Nemčija. Pogodba med Rusijo in Nemčijo vsebuje zato tudi sporazum, da se v svrhu lažje izmenjave blaga med Nemčijo in Romunijo normalni tir nekdanje poljske, sedaj ruske železnice za enkrat še ne razširi.

Vse šole v službi zračne sile.

„V vsaki nemški šoli, v vsakem predmetu in v vsaki starosti se mora gojiti zanimanje za zračno plovbo“, to je glavna točka novega odloka, o gojitvi zračne plovbe na šolah in visokih šolah, ki ga je izdal v sporazumu z ministrom za zračno plovbo minister za vzgojo Rust. Ta odlok vsebuje na kratko vse izkušnje na polju zračne plovbe tekom zadnjih 5 let in zahteva v svrhu ohranitve nemške nadvlade v zraku poleg sodelovanja znanosti, industrije in zračne sile same, v prvi vrsti tudi vzgojo mladine v tem smislu, da bo z navdušenjem sledila razvoju in uspehom nemške zračne sile.

Vesti iz Jugoslavije

Prisrčne manifestacije jugoslovanske vzajemnosti v Zagrebu.

Navdušene ovacije, ki so jih priredile hrvatske množice in ves hrvatski narod s svojimi najvišjimi dostojanstveniki na čelu knezu namestniku za časa njegovega tridnevnega bivanja v hrvaški prestolnici, so globoko odjeknile v vsej jugoslovanski javnosti in znova potrdile, da se nahaja jugoslovanska notranja politika na pravi poti. S posebnim zadoščenjem pa je sprejel hrvatski narod uredbo o ustanovitvi hrvatskega sabora in o volilnem redu pri volitvah v sabor, ki jo je podpisal knez namestnik v Zagrebu. S tem je jugo-

Podlistek

Ferdinand Goetel:

Sredi stepe.

(2. nadaljevanje.)

Vsi so razumeli, da je bila s tem trenutkom stvar prav za prav že rešena. Obrazi so oživelili in se zjasnili, neprijetno šepetanje je šlo od ust do ust. Ta in oni je že pogledoval k vratom, ko je Cvek nenadoma zaklical:

„Dobro, ampak kako ga bomo imenovali?“

„Pa res, kako ga bomo imenovali? Ime mu moramo vendar dati!“ je pozvlelo nekoliko glasov.

V krogu je znova zavladala napetost. „Imenujmo ga Nero!“ je rekel nekdo. „Moj pes se je tako imenoval“, se je brž opravičil, ko je zaslišal nejevoljno mrmranje.

„Naj bo Vran! se je opogumil podkuhar Sep.

„Molči!“ se je nasrnil Sabo. „Ali ne vidiš, butec, da je bel?“

„Pa naj bo Tiras — Muska — Cesar“, je bilo slišati tu in tam.

„Nobeno od teh!“ je prekinil Sabo in metal jezne poglede okrog sebe. „Molčite!“ je zagrmel, ko je nastal v

kuhinji neukročen hrušč. „Osli! Niklas naj govori!“

Niklas je izpraznil svojo pipo, jo molče spet natlačil in mirno ter počasi izpregovoril:

„Mislim, da bi ga morali imenovati „Schmerzenreich.“

Kakor da je s to besedo vsem grlo zamašil: hrušč se je v trenutku polegel.

„To ni slabo!“ je počasi izpregovoril Sabo. „A kje si to pobral?“

„No, kaj mislite, kje? Saj veste; Schmerzenreich je bil sin svete Genovefe.“

Minilo je precej časa, preden si je kdo upal vprašati, ali ne bi utegnili imeti tako imenovanje zle posledice. Slej ko prej: „Pes je pes.“ Ali ne bi še premislili do jutra . . .

Tega mnenja je bil tudi oče Sebastian, ki bi ne bil rad po nepotrebnem vznemirjal svetnikov, ko je bil v ujetništvu. Toda večina jih je le prekričala. Niklas naj najprej pove, kako je bilo s tem Schmerzenreichom, potem se bo pa videlo. Treba bi bilo le nekoga poslati, da pogleda, ali pazniki spe.

Pri tem je ostalo. Sel je šel in se vrnil s poročilom, da je v pazniški baraki tiho in temno. Zaradi gotovosti

* Pisatelj zamenjuje sveto Genovefo z Genovefo Brabantsko. Op. pr.

so še močneje privili svetilko. Vrata so trdno zaprli, ker je silil noter vedno ostrejši mraz.

„Sveta Genovefa“, je začel pripovedovati Niklas, „je bila hčerka bogatega vojvode Brabantskega. Bila je vzgojena bogaboječe in je slovela zaradi svoje kreposti in lepote. Dan ji je minil v dobrih delih, a večer v molitvi. Vsi so jo ljubili . . . no, skratka, bila je dobra in lepa deklica. Oče, ki jo je ljubil nad vse, jo je dal nekemu vitezu za ženo. Genovefa je jokala, ko je zapuščala rodni dom, a je potem z možem zelo srečno živela. Na vsem svetu ni bilo para, ki bi se bil tako ljubil kakor ta dva. Imela sta svoj dom in veliko zemlje, vse silno lepo urejeno in obdelano.

Kar se je nekega dne vnela velika vojska med kraljem Anžuvincem in vojvodom Akvitancom. O tem so slišali grofje v Britaniji, Flandriji in Gotlandiji in so se tudi pridružili vojski. Vojvoda Pontierski . . .

„Poslušaj no, Niklas! Kaj nas pa vse to briga!“ ga je nepotrpežljivo prekinil Sabo. Pripoveduj o Schmerzenreichu!“

Niklas ga je jezno pogledal.

„Aha, to vas nič ne briga! In vendar je v tej vojski poginilo mnogo ljudi in

prav toliko jih je prišlo v ujetništvo. Ali naj govorim dalje?“

„Govori, Niklas, jaz sem le tako!“ se je nepričakovano mehko opravičil Sabo. „Torej praviš, da je bila mobilizacija?“

„Da! Takrat se je imenovalo drugače, a je naposled čisto isto. Vzeli so tudi Genovefinega moža. Baje se je tega silno veselil ter je odhajal z godbo. To je celó mogoče. Tudi mi smo se veselili in smo odhajali z godbo. Genovefa je jokala bridke solze in ga hotela pridržati doma. Toda on je šel, saj je bila mobilizacija. To je jasno. Ženo je prepustil na milost hudobnim ljudem. Ni slutil . . .“ Tu je Niklas prenehal, ker je zapazil svarečo kuharjevo kretnjo.

Na dvorišču so se začeli koraki človeka, ki se je bližal kuhinji. Kmalu nato je nekdo od zunaj prijel za kljuko pri vratih, jih skušal odpreti in šel nato okrog in okrog barake. Potem se je znova ustavil pri vratih in potrkal.

„Ali je kdo notri?“ je hkrati zagrmel močan glas.

Odgovorili niso niti z besedico. Spoznali so Semjona, vaškega župana, nadležnega potuhnjence in taborskega vo-huna, ki jo je ujetnikom že večkrat zagodel.

(Dalje sledi.)

slovanska zgodovina krenila zopet na pot, ki so jo hodili vsi veliki sinovi srbskega, hrvatskega in slovenskega naroda in o kateri je govoril hrvatski ban dr. Ivan Šubašič na slavnostni večerji v banskih dvorih, prirejani v čast knežjemu paru, ko je med drugim dejal:

„V temni zimski noči se odpirata dva groba: eden na vzhodu jugoslovanske države drugi na zahodu. Iz enega vstaja Karagjorgje, iz drugega Matija Gubec. Oba stopata na to sveto zgodovinsko mesto, kjer mi stojimo na Markovem trgu. Oba stopata k prestolu, ki je simbol vsega gorja in trpljenja našega naroda, k prestolu Matije Gubca. Prestol ni ozarjen z ognjem, ali kljub temu je ostal blesteč stoletja in stoletja do danes, ker ga je takšnega storila duša naroda. Matija Gubec nosi krono, ne v lesku ognja, ampak v lesku, kakršnega more ustvariti le ljubezen. Matija Gubec nosi krono in se sreča s Karagjorgjem in kakor v zahvalu za dela, storjena hrvaškemu narodu na tem mestu, mu daje svojo króno ljubezni, zvestobe in udanosti“.

Italijanski tisk o knežjem obisku v Zagrebu.

Vsi italijanski listi so prinesli od svojih posebnih dopisnikov obširna poročila o obisku kneza namestnika Pavla v Zagrebu. „Piccolo“ povdarja, da je to velik trenutek notranjega razvoja Jugoslavije. Sporazum je s tem na svečan način zapečaten in zdaj bo ureditev jugoslovanske države postavljena z novim zakonom na temelj hrvaške, srbske in slovenske individualnosti, kar bo njeno moč samo ojačilo. „Gazetta del Popolo“ pa naglašja, da je ta dogodek najvažnejši in obenem najbolj tvoren dogodek v zgodovini jugoslovanske države in da bo sedanji politični položaj Evrope posebno pomemben za vse ono, ki se razprostira od pomirjenega Jadrana in vse do Karpatov.

To in ono. Jugoslavija izvaža redno na teden večjo množino govede in svinj v Nemčijo in Češko-Moravski protektorat, dočim se je izvoz v Italijo zadnje čase nekoliko zmanjšal, ker krije Italija svoje tozadevne potreščine v glavnem z ogrsko in rumunsko živino. — Regent-ski svet je imenoval generala Petra Kosiča, poveljnika mesta Belgrad, za šefa generalstaba jugoslovanske vojske. Bivši egiptovski vladar Abas Helmi II. se je te dni pripeljal v Split. — Zaradi velikih snežnih zametov je bilo v Bosni ukinjenih 16 potniških vlakov.

Zima v sobi.

Sto in sto pesmi poje domu slavo v najrazličnejših jezikih, dom časti in cení vsak, ki se zaveda njegovih dobrin. Saj je prvo vzgajališče, prva šola, je zatočišče, kamor ne butajo valovi zunanjih borb, je kraj, kjer se nam odpočijeta duh in telo. Zato je vrelec, iz katerega črpamo novih življenjskih sil, je zakladnica miru in okrevališče za utrujene in razočarane. Tak dom ljubimo, tak dom iščemo.

Še so tudi med nami taki domovi, ali koliko jih je? Zdi se mi kot neutešljivo hrepeneje našega ljudstva po takih domovih one besede v naši himni: „Zdaj vse minulo je, nič več pel ne bom, ker ni več vesel moj dragi dom“.

Da bodo vsi naši domovi spet polni domačnosti, ljubezni in utehe, je treba, da postanejo spet to, kar bi morali biti: prvo vzgajališče in prva naša šola! Zato pa porabimo zimo. Poleti smo le malo doma, ker nas žene delo ven v naravo, zima pa nas naravnost po sili zadrži v topli sobi, zato je ne puščajmo neizrabljene. Naši predniki naj nam bodo v tem za vzgled — niso imeli mestnih šol in vendar so bili često izobraženi bolj kot marsikateri izmed nas. To je bil rod naših samoukov, ki jih občuduje svet, rod naših starih Mohorjanov, ki nas presenečajo v najbolj zakotnih vaseh s presenetljivim znanjem, rod naših korenjakov, ki so s svojo značajnostjo in s svojim socialnim čutom stebri slov. življenja. Vse to pa zato, ker jim je bila soba pozimi ona visoka šola, kjer so se učili

in izpopolnjevali svoje znanje in značaj.

Toda v tej sobi niso vzgajali le sebe, tu so bili tudi sami vzgojeni. Ob dobrohotnih naukih matere in očeta so spoznali slovenski svet in se vraščali v njega. Kmečka soba je tisti kraj, kjer so se ob dolgih zimskih večerih rodile naše pravljice o kralju Matjažu, o žalik ženah, o rojenicah in še nešteto drugih, tu je zibelka naše krasne melodije, s katero se najbolj ponašamo v svetu. V tej sobi se je odigravalo preprosto družinsko življenje, v katerem so doraščali naši očetje v zavedne može, v pridne delavce in vestne gospodarje. Tak dom je bil prijeten in mladina se ga ni izogibala.

Današnja mladina pa le prerada beži od doma, mogoče zato, ker se tam dolgočasí. Toda če bi se potrudili in dali življenju v zimski sobi več zanimive vsebine, bi dolgočasje kmalu izginilo.

Slovenska mati, tebi je poverjena skrb za dom in ognjišče, da bo sleherni privezan nanj in se ga oklepal vse življenje z ljubeznijo. Zato se posveti družini, naj bo stanovanje prijetno in pogovor v družinskem krogu zares vz-

Čirom naše zemlje

Kovarjev Miha.

Nekter izmed bravcev so morebit že zinjal, da sem zmrznu, ko me tolik časa ni bilo na spregled. Noja, jas za mojo osebo, to se pravi kot Kovarjev Miha, bi se nikomur ne počudu, če bi na vsem lepem zmrznu, pr takem mrazu kje letos. V Rusiji je menda še ogenj zmrznu. Pa to kar tako mimogrede.

Po leti je bla vročina taka, da se mi je sprot stajalo, kar sem hotel spravit na papir, no, in ko je nastopva zima, ko je začel juh od severa pihat, je blo pa po men. Z rokavicam se teško piše, ne moreš kakor bi rad zasukat peresa. Al sedaj, ko se bliža pust, ko že krapi nmav dišijo, sedaj se je pa začelo tajat. Sicer imam še zmiraj rokavice, da si ne nabašem zdaj pred pustom kak katar al pa kašelj. S kašljem je huda reč. Zadnč sem srečal mojga prjatva. Ti, Miha, je djav, Treza je huda na me, me ne pogleda več. Kaj pa si mev spet ž njo, ga baram? Nč, je djav, prauva mi je, kako kašlja. Jas sem jej pa nasvetov, naj rabarbaro nuca. No, al ni pomagav? Pa še kako, se je zarežav ta moj prjatu, Treza se ne upa več za-kašljat.

In anbart sem šov pa v mesto. Cesta je bva prazna kakor je sedaj že po navad. V kvanc pridem, se je pa tam grajska dekva, k vsak jutir mliek v mesto voz, s svojim oslom martrav. Cesta je bva ledena, osliček pa top. En čas sem stav pa gledav, pa ste se mi že oba smilva. Dečva, sem djav, osva prim, bom pa še jas nmav pomagav. Pa res: Dečva je vlikva osva, osu voz, jes sem pa tišov, kar mi je duša dava. Ko smo se na vrh kvanca oddahnil, se m je pa dečva prav prijazno in hvaležno nasmejava: Oh, je djava, bohvo-něj, Miha, z enim samim oslom bi pa res ne prišva gor. Naglo sem jo popihav.

Tam mav naprej so postavljaj devavci droge za telefon. Postojim pa gledam. Ti, Tone, je barav en devavec svojga tovarša, jas pa to ne zastopim, kako je s tem telefonom. Na kiro vižo da se v Celovcu sliš, če eden v Blac govori. To je čisto enostavno, mu je razlagav Tone: Če ti mački na rep stopiš, tud pr gobcu zamjavka. To že, je djav ta prvi, al od Blaka do Clovca je pa vendr mav del kot pa od repa do gobca. Vidš, je djav Tone, zdej si pa predstavljaj tak dovgo mačko, da ima rep v Blace, gobc pa v Clovc, pa imaš telefon. Na to vižo pa že, je potrdil ta prv; čez nekaj časa je pa djav: Ti, Tone, kaj pa je potem s tistem, k mu pravijo „brezžični brzojav“? No, to je glih tiste, je djav Tone, samo brez mačke.

Ta pa zna, sem žinjav, škoda za njegov talent, ta bi še morbit piskre brezžično znav vezat.

gojna šola naše mladine. Narod začne propadati šele, če se je enkrat sam zavrgel. V nas pa je še dovolj zdravja, da zaživimo nanovo pristno domače življenje. Bodimo učitelji našim malim, odkrijmo jim lepote slovenskega sveta, seznanjajmo jih z našim pravljicnim svetom, z našo pesmijo. „Mladi Korotan“, ki prihaja skoro v vsako našo hišo, ima toliko lepega in veselega za naše malčke, da bi bila velika škoda, če bi po naši krivdi nikoli ne mogli spoznati lepote našega jezika. Naši dedje so bili samouki, pomagajmo tudi naši mladini, da bo mogla sama spoznavati vse skrite lepote slovenskega sveta v knjigi. Vzbuja jmo zanimanje za te lepote že v mladih dušah, ki so tako sprejemljive za vse, kar je lepega in našega. Mati in oče, vzemita si časa za otroke, starejši brat in sestra, tudi vidva se pomudita pri svojih mlajših bratih ali sestricah. Tako bo mladina nezavedno zaživela v naš slovenski svet ob pripovedki, ob pesmi in še ob molitvi, predvsem pa ob ljubezni, s katero jo bo obdajal naš dom. Le tako bomo ohranili tudi šoli odraslo mladino, ki je še notranje premalo ustaljena, da bo ostala zvesta svoji govorici, svojemu domu in rodu.

Pri Jezrnikovem tajhtu sem se nmav ustavu. Led so napravlal, eden ga je zagav. Naenkrat se je znajdva zraven mene ena frajlca. Jej, je vzdihvva, tu pa led žagajo, pa pri taki temperaturi. No, sem j reku, kaj pa je to hudga? Saj vidte, da moža ne zebe, k je še jopič stran vrgu. Jaa, je djava frajlca, ta že zgoraj, ampak voni spodaj! . . .

Ženska pamet sem s mislu in sem jo ubrav naprej proti mestu.

(Dalje sledi.)

Naročniki, pozor! Upravništvo lista prosí naročnike, da naj izpišejo na vplačilnicah (Zahlkarten) naslov odpošiljatelja z različnim polnim naslovom ter z navedbo pošte. Prihajajo vplačila s samim imenom odpošiljatelja, brez navedbe kraja in pošte. Takšna vplačila ni mogoče beležiti in tako nastanejo pomote. Sprejeli smo tudi vplačila brez imena odpošiljatelja in sicer: Dne 2. I. 1940 RM 4.— in 10. I. 1940 RM 4.— oboje oddano na poštne uradu Miklauzhofer ter 15. I. 1940 RM 4.— oddano na pošti v Šmarjeti v Rožu. Naročniki, ki so s tem dnevom pri navedenih poštah uradih vplačali imenovane vsote prosimo, da nam sporočijo naslove!

Potres v Celovcu. V torek, dne 16. t. m. so se Celovčani nenadoma zbudili iz sladkega spanja. Okrog pol šeste ure zjutraj so se pojavili namreč močni potresni sunki, ki jih je spremljevalo gromu podobno bobnenje. Potres je trajal okroglo dve sekundi in je bil tako močan, da se je čutil tudi v priltičnih stavbah. Po soglasnih poročilih različnih oseb so prišli sunki iz južnovzhodne smeri, tako da je treba iskati izvor na jugovzhodu.

Ferlach — Borovlje. Na zadnji seji mestne občine Borovlje je podal župan g. Hambrusch obširno poročilo o občinskem gospodarstvu in napredku zadnjega časa. Naš list je že v predzadnji številki navedel važnejše podatke in treba da dodamo še sledeče: Številke izdatkov in prejemkov se nanašajo na preteklo poslovno leto 1939. Kar se tiče občinske doklade, znaša ista za preteklo leto 450% od zemljiškega davka. Obrtni davek znaša 200%, državljski davek 300% in takozvani davek na plačo 500%. Občina ima pravico pobirati za državljski davek 500% doklade in tudi takozvani davek na pi-jačo, vendar se z ozirom preobremitve davkoplačevalcov tako daleč ne bo šlo. Za vzdržanje tekočega računa blagajne se najame 25.000 RM kredita, ki se bo porabil za dograditev vodovoda. — Prispevek za vodo se določi kot do sedaj, letno RM 3.— od lokala, pasji davek RM 10.— od psa, za vsakega nadaljnjege še enkrat toliko. — Boroveljska občinska tehtnica pri gasilnem domu se more rabiti za naprej samo ob

gotovih urah in sicer od 8. do 12. in od 14. do 18. ure. Ako se rabi tehtnica izven teh ur, je treba plačati dvakratno takso.

Ludmannsdorf — Bilčovs. Ko že bremo o ljudskem gibanju iz vseh naših dolin, je treba, da podamo tudi mi svoje letno poročilo. Rojenih je bilo v naši fari 22, umrlo pa jih je 18. Med rojenimi imamo 17 deklet in le 5 fantov! Poročilo pa se jih je v zadnjem letu 6 parov. Tako si je izbral Filip Pečar za ženo Magdaleno Taupe, Mihael Jesenko pa je peljal pred oltar Frančiško Savnik. Janezu Schwannu pa gospodinji od zadnjega leta naprej Neži Krušič, nadalje so sklenili zakonsko zvezo Martin Kropivnik in Barba Miškulnik, Jožef Köfer in Marija Jakopič in Peter Schellander z Marijo Bister. Izven naše fare pa se je poročilo še nadaljnih 7 naših župljanov. Želimo vsem prav mnogo veselja in zadovoljstva v zakonskem stanu!

St. Niklas — Na Dravi. Na Silvestrovo sta stopila pred poročni oltar ženin Primej Fugger, tukajšnji mizarški mojster in nevesta Berta Weiss iz Trabenc na Tiholci. Ženitnino pa so obhajali v znani Krajcirtovi gostilni. Ker je bil ravno Silvestrov večer, je prišlo na ženitnino izredno veliko ljudi od blizu in daleč. Bilo je prav domače veselo, ne malo je k temu pripomogel domači župnik Hani, ki je svate presenetil med drugim tudi s temile lepimi verzí: Naš ženin je mizarški mojster slaven, ki je za vsako delo dro pripraven. Zdaj zida lastno hišo novo, dom záse in nevesto svojo. Tam bosta mirno skupaj živela in vsak dan novo veselje imela: On bo hobvav dile in vate, ona pa pekla mastne prate! Pa imamo ravno večer zvestega Silvestra, zato je vsa družba tako živo pestra. Novo leto že zunaj stoji — naj nam prinese le srečne dni!

S hribov. Jurij, doma s hribov nad Vrbskim jezerom, kjer je pred sto leti pel naš ljudski pevec Drabosnjak, pošilja vsem slovenskim koroškimi pevcem, igralcem in tamburašem tale voščila:

V fari Sent Jurij živi tisti Jurij, ki se enkrat v letu dro gvišno oglasi in pevcem, igralcem, noj tamburašem želi;

da bi peli, igrali in svirali letos vsi! Kateri spijo, naj se zbudijo, kateri počivajo, naj na delo hitijo! Da bi nam Zala spet kmalu zaigrala in svojo zvestobo nam pokazala! Da bi zala gozdanjska dekleta svirala tekom tega še leta, da bo od Gozdanj čez Logavas razlegal se slovenski glas po Zili, Rožu in Podjuni!

Neznanemu ocenjevalcu. Sicer se na nepodpisana pisma navadno ne odgovarja, ker pa se zavzimate za lepo slovensčino v listu, naj bo dovoljena izjema: Nedvomno je res, da se predvsem v liste rada utihotapi kakšna tujka ali pa redkeje rabljena beseda, vendar pa naj bi bralci upoštevali, da se mora urednik pogosto boriti z raznimi težavami, kot je na primer pomanjkanje časa. Da pri tem lahko pozabi na lepoto jezika, mu ni tako hudo zameriti. Zdi se mi pa, da Vam bolj nagaja izražanje v mladi slovenščini, ki se je tekom 30 let vsekakor nekoliko spremenila. Jezik je živa stvar, zato je tudi povržen menjavam. — Prav vsem tujkam pa se je tudi težko ogniti, ker so nekatere že čisto udomačene. Predvsem pa je treba upoštevati, da list ni knjiga in zato ne more polagati težišča na lepoto izražanja, temveč na vsebino in zanimivost. — Upam, da boste vsaj s tem odgovorom zadovoljni, ker je brez vsake tujke.

Koroški drobiž. Na vili grofa F. Lorgohetti pri beljaških Toplicah je izbruhnil ogenj. Ker so bili gasilci takoj na mestu, ni bilo škode. — Na zborovanju pokrajinskih govornikov v Celovcu je govoril med drugimi tudi vodja oddelka za narodnostna vprašanja v ministrstvu za propagando dr. Krieger in sicer o problemu preseljevanja. Po poročilih iz časopisja je govoril najprej o Koroški in prešel nato na preselitev Nemcev iz Baltiških dr-

žav in iz Italije. — Celovec izda za po-
metanje snega samo delavcem dnevno
okroglo 2000 RM. — V Beljaku se
vršijo od 24.—28. t. m. mednarodne
zimске tekme. Teh se udeležita tudi
svetovno znana drsalca brat in sestra
Pausin. Najavljeni so tudi jugoslovan-
ski prvaki. — Za letos predvidena pro-
slava 700 letnice Beljaka je preložena
na poznejši čas. — Vrbsko jezero je
popolnoma zamrznilo. — Celovška sta-
tistika kaže v zadnjem letu 2209 roj-
stev, 1245 porok in 1236 smrti. V Ce-
lovcu se torej rodi povprečno 6 otrok
na dan, poroke in smrti pa so po tri
na dan. — Dne 29. t. m. začne Celovski
odsek graške upravne akademije z vr-
sto predavanj o vojnem gospodarstvu.
Kot prvi govori deželni glavar Paw-
lowski „o nalogah uradnikov v voj-
nem času“. — V soboto, 20. t. m. se
je vršila v Celovcu na trgu junakov ob
navzočnosti generalnega lajtnanta v.
Nagyja in pokrajinskega vodje Kutsche-
re slovesna zaprisega vojaških novincev.

Naša prosveta

Kaj naj beremo?

V zimskih večerih kaj radi sežemo
po knjigah, ki so nam na razpolago v
naših bogatih knjižnicah, a mnogokrat
se zgodi, da ne vemo, kaj bi čitali.
„Kaj naj čitam“, je vprašanje, ki ga sli-
šijo naši vestni knjižničarji dan na
dan. Kaj naj beremo? Različne odgo-
vore na to vprašanje slišimo. Ivan
Cankar n. pr. daje v svoji črtici „Živ-
ljenje in smrt Petra Novljana“ slov.
študentu tale nasvet: „Beri vse, kar ti
pride v roko! Beri dolgočasne in su-
hoparne šolske knjige, molitvenike in
zanimive povesti, Andrejčkovega Jože-
ta in znane klasike, tako kakor nosi o-
trok v usta vse, kar doseže. Ni je stva-
ri na svetu, ki bi se mlad človek ne učil
iz nje. Poglej jih, ki se ravnajo natanko
nje. Poglej jih, ki se ravnajo natanko
po dobrih navkih in se pasejo dostojno
po odkazani jim gredi! Suha jim je
duša; če si žejen, si ne omočiš ustnic
pri njih... Čez plotove, prijatelj, in
čez jarke, pa ti bo duše vesela!“

Torej nič izbirati, nič gledati na to,
ali je knjiga prikladna ali ne, ali knji-
ga po svoji morda plitvi vsebini zaslu-
ži, da jo bereš ali ne, nič, — ampak
kar brez izjeme požreti, kar pod roko
pride! To svetuje Cankar!

Po drugi strani pa je že stari Rimljan
vzkliknil: „Bojim se človeka, ki eno
knjigo zopet in zopet bere in prebira.“

Kaj je torej pravilno? Kakor po-
vsod, je tudi tukaj resnica v zlati sredi.
Cankar kot satirik rad pretirava, rim-
skega pregovora pa tudi ne smemo do-
besedno jemeti. Vse je odvisno le od
tega, kaj hočemo z branjem doseči.
Beremo zato, da izpopolnjujemo svoj
značaj, svoje znanje in svoj jezik. Za-
to so nam potrebne tri vrste knjig:
take, ki nam klešejo značaj,
take, ki nam poglobljajo
znanje in take, ki nam vzbuj-
ejo smisel za lepoto in bo-
gastvo slovenskega sveta in jezika,
ki se izražata predvsem v naši lepi knji-
gi. Obenem pa najdemo v tej tudi pre-
potrebno razvedrilo po težkem delu in
zaželjeno zabavo v dolgočasju.

V prvo vrsto torej spadajo
knjige, ki nas uče, kako si utrujmo
svojo voljo, svoj značaj; ker pa že star
narodni pregovor pravi, da „besede
mičejo, zgledi pa vlečejo“, naj nave-
demo nekaj prijemljivih zgledov. Po-
vseh hišah imamo Mohorjevo zbirko
„Življenje svetnikov“ in skoraj v vseh
naših knjižnicah dobimo življenjepise
kot so I. Laha „Vodniki in preroki“ in
Izidorja Cankarja „Obiski“. Znanstve-
no delo te vrste pa je Ušeničkova „Knji-
ga o življenju“.

V drugo vrsto spadajo znanstve-
ne knjige in strokovni članki. Segajmo
z veseljem po knjigah, ki nas seznanja-
jo z modernim načinom gospodarjenja,
ki nam kažejo nova pota v živinoreji
ali čebelarstvu, nam odkrivajo „čuda
in tajne življenja“ v naravi in razne
skrivnosti človeških izumov, pa še ve-
liko drugega. In ker želimo spoznati
tudi sebe in svoje čas in svoje življenje
v njem, se bomo skušali seznaniti tudi

z „Zgodovino slovenskega naroda“, ki
ne sme manjkati v nobeni slovenski
hiši, kajti kako hočemo dalje v svojem
snovanju in tvornosti, če nam niso do-
dobra poznane osnove: naša preteklost
in sedanost, ki bosta nujno izobliko-
vali našo bodočnost!

V tretjo vrsto pa štejemo naše
leposlovne knjige. Ne morem jih na-
števati, dolge vrste jih je, vse so lepe,
od prve do zadnje dokaz naše duhovne
zrellosti in naše močne ustvarjalne sile.
V njih „so najdragocenejše narodove
sanje, misli in spoznanja, ki so privre-
la skozi srca naših umetnikov besede iz
milijona živih in milijona umrlih — ne-
mih slovenskih src. Niti iskrica trp-
ljenja, ki ga je doživel naš človek, ni
brez sledu ugasnila. Slehera dobrota,
katero je storil brat bratu ali tujcu, je
zapisana v teh knjigah. Ponižanje in
povišanje človeka, čednost in greh, ve-
selje in obup, lepota in hudodelstvo,
utrujenost duše in telesa po težkem
delu, klici ob raznih prilikah življenja,
odmevajoči v slovenski duši polni hre-
penenja in žejni ljubezni in pravice;
sanja o stari pravdi in hrepenenje po
svobodi, vse kar je živelo od roda do
roda v srcu slovenskega ljudstva, o
čem so pele narodne pesmi, tožile in
prosile molitve in cerkvene pesmi, vse
to je zajeto v naših lepih knjigah in
opisano z besedami, ki so lepe kakor
cvetice.

Silne podobe ustvarjata v svojih
knjigah Finžgar in Pregelj, ki sta polna
resničnega življenja, Gregorčič in Žu-
pančič v svojih pesmih, ki so kakor
molitve in najčistejši vrelci, Meško
in Cankar, ki zajemata iz
najtišje in najtežje strani člove-
škega življenja trenutke, ki jih mnogo-
krat sami ne spoznavamo in zato pre-
često ne živimo resnično. — In tako
bi jih lahko našteval naprej, vse polno
naših starih in mladih pisateljev, vsak
je povedal svoje in po svoje, a vsak
po naše. Zato v dolgih zimskih večerih
ne zapravljajmo časa in z ljubeznijo
segajmo po slovenskem čitivu!

**Dobro obiskane in lepo uspele občne
zboze so imela slovenska kulturna dru-
štva v Glinjah, St. Lipšu, Zitaravasi in
v Dobrlvasi.** Posebno razveseljivo je,
da so se v našem prosvetnem udeje-
stvanju zopet pojavili Glinjčani, ki so
imeli svoj občni zbor že 17. decembra
in so prednjačili torej celemu Rožu.
Njihova nada so mladi pevci, pevke in
deklamatorji, predvsem pa novi odbor
z vrlim Janezom Korenjakom na čelu.
Šentlipški pevci in pevke pa bi se s
svojim ubranim petjem lahko tudi na
večjih prireditvah z uspehom postavili.
Vodja njihovega društva ostane še na-
dalje Jože Golavčnik. Na vseh občnih
zborih smo opazili mnogo zanimanja
in rastoče volje za vsestransko pro-
svetno udejstvovanje. Slovensko kul-
turno društvo v Zitaravasi bo še nadal-
lje vodil J. Rutar, v Dobrlvasi pa je
postal vodja mladi J. Hochl.

**Selsko slov. kulturno društvo „Plani-
na“** priredi po dolgem premoru **Pustno
prireditve** s petjem, kupleti, ter s pri-
reditvijo treh šaljevih iger in sicer:
„Kakršen gospod, tak sluga“, „Zmota
pisarja Cmoka“ in „Kisle gobe“. Pri-
reditve se vrši v nedeljo, dne 28.
januarja 1940, ob dveh popoldne v
dvorani „Mažejeve gostilne“ v Selah.
Za razvedrilo bo sviral godalni kvartet.
Vsi prijatelji naših oderskih in pevskih
prireditev prisrčno vabljeni!

**Prireditve slovenskih kulturnih dru-
štev.** V nedeljo, dne 28. januarja je ob
3. uri pop. pri Pušniku v Raten-
čah občni zbor društva v Ločah nad
Baškim jezerom. — Isti dan zboruje
ob 2. uri pop. slov. kult. društvo v Ga-
lici pri Suhcu v Encelni vasi.
— V nedeljo, 4. februarja, se vrši pri
Adamu ob 3. uri popoldne občni
zbor slov. kult. društva v Svečah. —
Na **pustni torek** priredi **Glinjsko slov.
kult. društvo** zabavni večer pri
Cingelcu na Trati. Na programu
so šaljevi prizori (Izgubljena stvar, O-
peharjeni žid), petje dekliskega zbora
in solospjevi s spremljevanjem na citre.
Kdor se hoče nasmejati, bo prišel!

Narod naj živi!

Naše gospodarstvo

Umetna gnojila.

Danes pri nas skoro ni več poljedel-
ca, ki ne bi uporabljal to ali ono umetno
gnojilo. Umetno gnojilo je pri gno-
jenju vsekakor izvrstno pomožno sred-
stvo in se lahko s velikim pridom upo-
rablja, če poznamo njegova svojstva in
znaj pravilno ravnamo. Da bomo za-
naprej uporabljali umetna gnojila še z
večjim razumevanjem in uspehom, bodi
predvsem namen naslednjih vrst.

Samo z domačimi gnojili ne moremo
ohraniti stare rodovitnosti zemlje, še
manj jo zvišati, ker se z njimi ne da
nadomestiti vseh hranilnih snovi, ki
smo jih odvzeli s pridelki. Ti namreč
ne ostanejo vsi na kmetiji, ampak jih
odstranimo z nje z odprodajo živine,
zrnja in drugih dobrin. S poskusi so
dognali, da se dajo žetve znatno zviša-
ti s pomožnimi gnojili, ki jih dobimo
od zunaj. Navadno imenujemo ta gno-
jila umetna, ker jih večinoma pridobi-
vajo na umeten način. Skoro vsa ima-
jo po eno ali pa dve hranilni snovi, ki
določata ceno ali vrednost posamezne-
ga gnojila.

Z umetnimi gnojili dosežemo sicer
ugoden uspeh, toda z njimi nudimo rast-
linam samo hranilne snovi, ne zbolj-
šamo pa zemlje niti fizikalno niti bio-
loško, ker ji ne damo sprstenin.
Uporaba samih umetnih gnojil brez
domačih bi bila ne samo pre-
draga, temveč bi zemljo v njeni
rodovitnosti sčasoma celo poslabšala.
Če hočemo torej doseči popolne uspe-
he, moramo izmenično gnojiti z doma-
čimi in umetnimi gnojili.

Umetna gnojila se v vodi takoj raz-
topijo, ali se v zemlji pretvorijo v top-
ljivo obliko. Čim temeljiteje so zdrob-
ljena in enakomerneje potresena, tem

hitreje učinkujejo. Ko so raztopljena,
jih zemlja pridržuje, ali jih pa talna
voda odplavlja v spodne plasti. Težka,
glinasta zemlja laže pridržuje raztopi-
ne nego lahka peščena tla. Zato na pri-
mer deluje na težki zemlji lahko top-
ljivi čilski soliter bolje nego rožena
moka; nasprotno ostane na peščeni
zemlji dušik rožene moke več časa na
razpolago rastlinam nego dušik čilske-
ga solitra.

Izmed umetnih gnojil so v trgovini
najdražja dušična, nato fosfatna, potem
kalijeva, najcenejša pa apnena. Cena
gnojil se namreč izračuna po kilogra-
mih hranilne snovi, ki so v gnojilu.

Velika prednost umetnih gnojil tiči
v tem, da z njimi lahko pognojimo po-
sameznim rastlinam s tisto hranilno
snovjo, ki jo najbolj potrebujejo ozi-
roma nudimo zemlji tiste snovi, ki ji je
največ primanjkuje; zato jih smatra-
mo za pomožna sredstva pri gnojenju.
Da jih moremo pravilno uporabljati,
nam je treba najprej držati v redu do-
mača gnojila.

Umetna gnojila delimo v dušična,
fosfatna, kalijeva, apnena in mešana.
O njih pa hočemo razpravljati prihod-
njič.

Saje so izvrstno gnojilo! Morda še
marsikdo ne ve, kako izvrstno gnojilo
so saje. Pameten kmetovalec ne bo ni-
koli zavrgel saj. Vedeti pa moraš, da
saje ne učinkujejo takoj, ko jih raz-
treseš po zemlji. Najboljše je, da spra-
viš saje že jeseni ali pozimi na vrt, po-
sebno tja, kamor nameravaš sejati so-
lato, špinačo, zelje in čebulo, ali pa pod
sadno drevje. V zemlji, ki je pognoje-
na s sajami, se zaredi manj mrčesa. Sa-
je lahko s pridom uporabljáš tudi kot
gnojilo za rastline v loncih.

Svinjam dati redno „kuhano juho“
je nazadnjaško. Vse živali izrabijo
močna krmila najbolj, če so suha ali
le malo namočena.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Grobovi egiptovskih faraonov, (I. nadaljevanje.)

Najtežje vprašanje pa je bilo, kje do-
biti dovolj primerne gradbenega ma-
teriala, ker v svetu v neposredni bližini
take množine kamena ni bilo mogoče
dobiti, ne v dobi faraonov in kakor ga
tudi danes ni. Tu je namreč le pesek,
iz katerega so dobivali le material za
vrhnjo, gladko plast piramid. Granitne
skale, ki so glaven element piramid, pa
so morali prevažati zelo od daleč, ver-
jetno iz Assuana. Samo prevoz teh skal
je zahteval skoraj toliko časa in rok
kot gradnja piramid sama. Posebno
vprašanje, ki gradbenike danes zanima
in še danes ni povsem zadovoljivo po-
jasnjeno, pa je, kako so te velikanske
skale, od katerih posamezne, že obde-
lane, tehtajo do šest ton, spravili v ta-
ke višine. V času faraona Keopsa pa
še niso poznali škripca ne kakih dru-
gih naprav za dviganje bremen in so
moral torej vso to težo spraviti v take
višine z golimi rokami. Nekateri se
pri tem opirajo na Herodotova poro-
čila in si to delo razlagajo na ta način:
Ob piramidah so zgradili velikanske
odre, po sto metrov dolge, dvajset me-
trov široke ki so bili strmo izpeljani
proti vrhu piramide in so jih podaljše-
vali, kakor je piramida rastla. Na vrhu
so ti odri segli v višino do 60 m, s po-
daljškom tudi do 65 m. Herodot pri-
poveduje, da je samo gradnja enega
takega odra trajala deset let. Po teh
odrih so potiskali sužnji navzgor veli-
kanske skale na vzvod kot z vesli. Nižji
so jih z vesli, močnimi drogovi, poda-
jali višjim in tako so se skale pomikale
proti vrhu. Tako se je na teh odrih
vse gibalo kot na galejah.

(Konec sledi.)

Vsak mesec je nekje na svetu žetev.
Noben mesec v letu ne mine, da bi ne
imeli kje na svetu žetve. V januarju,
ko je pri nas polje pod snegom, žanje-
jo v Avstraliji, v Novi Zelandiji in v
nekaterih pokrajinah Argentine in Chi-
le. V februarju imajo žetev v Indiji in
južnem Egiptu. V marcu dozori žito v

Perziji, Mali Aziji, Mehiki in na otokih
Cipru in Kubi. V maju imajo žetev v
srednji Aziji, Kitajski, Japonski, Ma-
roku in v južnih predelih severne Ame-
rike. V juniju je žetev v podonavskih
državah, v Grčiji, Italiji, Španiji, Portu-
galski in v južni Franciji. V juliju ža-
njejo v južni Nemčiji, v severni Fran-
ciji, Švici, Rusiji, Angliji in v severno
ameriških državah. V avgustu dozori
žito v Holandski, Belgiji in v severni
Angliji in deloma pri nas. V septembru
žanjejo žito na Škotskem, Švedskem,
Norveškem in v severnih krajih Rusije.
V oktobru se konča žetev na Škotskem.
November in december sta meseca žetve
v severni Avstraliji, Peruju, južni Afri-
ki in v Indiji.

Plaz je terjal 11 življenj. Strahovita
nesreča, ki je zahtevala 11 človeških
življenj, se je pripetila prejšnji teden
v Čedadu. V mestu samem je ogromen
zemeljski plaz zasul tri hiše. To se je
zgodilo v bližini takoimenovanega
„Hudičevega mostu“. S silnim tru-
ščem je zagrmelo na hiše nad 1200 ton
kamenja in prsti. Hiše so se pod to
ogromno težo sesedle, pod razvalinami
pa je ugasnilo enajst življenj. Po sre-
čnem naključju pa se je zgodilo, da
plaz ni zahteval še več žrtev. V tretjo
hišo se je nameraval prav v kratkem
naseliti njen lastnik. To preselitev pa
je zaradi nekih ovir preložil na poz-
nejši čas, kakor bi bil slutil nesrečo.
Tako je bila njegova hiša tedaj, ko je
tudi nanjo zgrmel plaz, prazna.

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt,
Achatzelgasse 7. — **Upravnik:** Joško Suppanz,
Klagenfurt, Klausnerring 26. — **Založnik:** Politično
in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem.
— Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17.
— Veljavna je inseratna tarifa 1. —

Kupim

rabljeno, dobro ohranjeno slamorez-
nico (Futterschneidmaschine) na mo-
torni pogon. Naslov: **Kropiunik Franz,
Rute, p. Bleiburg.** (1)